

Sprawozdanie z konferencji naukowej

„Partnerstwo w zarządzaniu oświatą a jakość edukacji. Kierunki działania”

Piła, 10.12.2012

10 grudnia 2012 roku w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym UAM w Pile odbyła się konferencja naukowa, podczas której uczestnicy skupiali uwagę: jaka (jakie) zależność(i) istnieją pomiędzy partnerstwem w zarządzaniu oświatą a jakością edukacji.

Obrady rozpoczął dyrektor Zamiejscowego Ośrodka UAM w Pile – prof. dr hab. Stanisław Lorenc, który wskazał na szczególną misję Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, polegającą na oddziaływaniu na cały region wielkopolski. Stwierdził, że uniwersytet nie może się zamykać w „wieży z kości słoniowej” i skupiać tylko na swoich sprawach. Realizacja spotkań, konferencji i sesji naukowych w takich ośrodkach jak piłski ma świadczyć o realizacji charakterystycznego dla idei uniwersytetu połączenia działalności badawczej i dydaktycznej. Profesor S. Lorenc wskazał, że uczestniczące w przygotowaniach i realizacji konferencji Wydziały: Nauk Społecznych i Studiów Edukacyjnych realizują zadania związane z misją uniwersytetu na rzecz środowiska lokalnego.

Następnie głos zabrała prodziekan do spraw planowania i sprawozdawczości naukowej, studiów podyplomowych i promocji WSE UAM – prof. UAM dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, która powiedziała, że ośrodek w Pile kontynuuje najlepsze tradycje uniwersyteckie. Konferencja naukowa daje szansę na tworzenie przestrzeni dialogu. Jest to również czas, aby zatrzymać się nad złożonością problematyki zarządzania oświatą. Jej koniecznym zadaniem jest ciągłe stawianie pytań o kierunki działania w tym względzie oraz podejmowanie prób zarysowania ram strategicznych. Profesor A. Cybal-Michalska zaznaczyła, że czas konferencji jest stosowny do tego, by kolejny raz prowadzić debatę na temat wielowymiarowości i wieloaspektowości zarządzania oświatą.

Prof. dr hab. Kazimierz Przyszczypkowski przedstawił wykład pod tytułem: *Partnerstwo w zarządzaniu oświatą*. Już na wstępie wskazał na konieczność poszukiwania wartości praktycznego sensu idei partnerstwa. Zwrócił uwagę, jak niezwykle istotne jest zaangażowanie całej wspólnoty uczestniczącej w procesie kształcenia w danym środowisku szkolnym. Następnie zaprezentował, przygotowane przez kierowany przez niego zespół badawczy, raporty wykonane na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. Dwa z nich „Strategia rozwoju oświaty w Wielkopolsce” oraz „Polityka oświatowa dla Poznania” oparte zostały na badaniu szerokiej bazy oświaty w wymienionych środowiskach, która była postrzegana w kontekstach:

- polityki społecznej środowiska lokalnego,
- specyfiki środowisk lokalnych.

Badacze zwrócili uwagę na różnorodność kontekstów problemów oświatowych ze względu na ich odmienność środowiskową. Z badań tych wynika, że nie jest możliwe wygenerowanie jednej strategii czy polityki oświatowej uniwersalnej dla wszystkich środowisk, z uwagi na odmienności kontekstów oświatowych tychże. Taka teza leżała u podstaw formułowanych przez zespół propozycji kierunków zmian i rozwoju. Profesor K. Przyszczypkowski zaprezentował dwie perspektywy w postrzeganiu problemów oświatowych. Pierwsza, długoterminowa (lata 1999-2009), w ramach której możliwe było uchwycenie kierunków zmian. W związku z tym można było sformułować następujące wnioski:

- 1) w niektórych rejonach czy szkołach problem postrzegany z perspektywy jakości kształcenia nie uległ zmianie w badanym okresie;
- 2) „stabilność” niskich wyników była przejawem regresu postrzeganego w związku z szerszym otoczeniem szkoły;
- 3) konieczne stało się monitorowanie problemów oświatowych w konkretnych placówkach i środowiskach.

Perspektywa druga polega na ujmowaniu problemów „wewnątrz” szkoły (jakość kształcenia, problemy wychowawcze), jak i „zewnątrz” (zmiany demograficzne i problemy socjalne). W dalszej części wystąpienia prof. K. Przyszczypkowski zaprezentował wnioski z przeprowadzonych analiz. I tak, **po pierwsze**, można zauważyć dość powszechne zerwanie więzi, polegające na braku partnerstwa pomiędzy podstawowymi podmiotami ważnymi dla rozwoju oświaty w środowiskach lokalnych, jakimi są władze samorządowe i szkoły. Konsekwencjami tego są:

- 1) brak informacji o długoterminowej polityce oświatowej władz samorządowych;
- 2) władze samorządowe często nie mają bądź (jeśli mają) nie korzystają z informacji np. o zmianach demograficznych w swoich środowiskach;
- 3) doświadczenia zespołu badawczego (z Jeźyc i Wildy) wskazują, że likwidacja szkół spowodowana niższym demograficznym nakładala się na zubożenie ekonomiczne, co w konsekwencji powodowało ograniczenie kapitału kulturowego.

Problemem zarządzających oświatą jest myślenie segmentowe („koszykowe”), a nie w szerszej perspektywie (pewne problemy wymagają rozwiązania nie tylko na poziomie samorządowym, ale szerszym). **Po drugie**, można dostrzec zerwanie więzi między szkołami a otoczeniem gospodarczym. Na przykład, 53% szkół nie zna sytuacji życiowej swoich absolwentów, 50% nauczycieli jest świadomych, że nie wyposaża w kwalifikacje oczekiwane „przez” czy „na” rynku pracy, a 80% uczniów stwierdza, że szkoła nie będzie miała żadnego wpływu na ich przyszłość. Kolejnym przykładem braku partnerstwa są relacje szkoły ze środowiskami wykluczonych, które postrzegają placówki oświatowe jako „obce kulturowo”. Szkoła posługuje się niezrozumiałym dla nich językiem, co uniemożliwia komunikację. Przeprowadzone badania wykazały, że tylko 7% nauczycieli znało sytuację rodzin dzieci wykluczonych. **Trzecią** płaszczyzną jest zerwanie więzi pomiędzy jakością edukacji a możliwymi aspiracjami dzieci i młodzieży (np. stałe niskie wyniki nauczania przekładają się na losy edukacyjne i zawodowe uczniów – uczniowie świadomi niskiej jakości kształcenia nie wybierają określonych szkół na wyższych poziomach). Niska jakość kształcenia eliminuje możliwość realizacji aspiracji edukacyjnych, a także udziału w kształceniu ustawicznym (z uwagi na brak umiejętności uczenia się). W ten sposób szkoła przyczynia się do wykluczenia społecznego, tym samym mamy do czynienia z paradoksem edukacyjnym. **Czwartą** płaszczyzną, na której dostrzec można omawiane zjawisko jest zerwanie relacji pomiędzy szkołą (nauczyciele) a uczniami (np. szkoły nie otwierają się na problemy dzieci, nie zabiegają o własną tożsamość). Bardzo istotnym problemem w placówkach oświatowych

na badanym terenie było to, że szkoła z samorządowej stawała się coraz bardziej rządową, co miało swój wyraz w tym, że koncentrowała się w głównej mierze na realizacji zapotrzebowania władz centralnych, a nie na potrzebach środowiska lokalnego. Wykładowca w finale swego wystąpienia zaprezentował następujące wnioski ogólne:

1. Partnerstwo edukacyjne jest wyrazem jakości kapitału społecznego, kulturowego środowiska lokalnego.

2. Szkoła i oświata powinny być postrzegane w perspektywie tych dwóch kapitałów.

3. Wspólnota lokalna zaczyna się w szkole, ponieważ to ona jest wspólnotą dzieci, nauczycieli, rodziców, samorządu oraz innych instytucji i środowisk lokalnych.

4. Bardzo ważne jest ustalenie podmiotów, tak uczestniczących w tym partnerstwie, jak i w nim nieobecnych.

5. Istotne jest ustalenie, jakich obszarów partnerstwo dotyczy oraz czy jest stałą zasadą procesowania i edukacji.

Następne wystąpienie przygotowała wicekurator oświaty z Kuratorium Oświaty w Poznaniu – mgr Hanna Rajcic-Mergler na temat: *Wyniki wdrażania nowej podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w przedszkolach i szkołach województwa wielkopolskiego*. W pierwszej części swojego wystąpienia Pani wicekurator przedstawiła zarys koncepcji reformy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego, akcentując, że reforma opiera się na precyzyjnym opisie efektów kształcenia na każdym etapie edukacyjnym oraz zwiększeniu autonomii placówek oświatowych w kierowaniu efektywnym procesem kształcenia. H. Rajcic-Mergler podkreśliła, że reforma zakłada również swobodę wyboru programów, podręczników i środków dydaktycznych przez szkoły, zgodnie z potrzebami i możliwościami uczniów. W kolejnej części swojego wystąpienia prelegentka przybliżyła wyniki badań Ośrodka Rozwoju Edukacji, który w ramach projektu „Wdrażanie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w szkołach” przeprowadził monitoring podstawy programowej w szkołach całego kraju za pośrednictwem platformy internetowej. Niezwykle istotnym wynikiem monitoringu, na który wskazała wicekurator, jest fakt, iż zarówno w przedszkolach, szkołach podstawowych, jak i gimnazjach nauczyciele zapoznawali się z podstawą programową głównie indywidualnie, podczas zebrań rady pedagogicznej oraz w zespołach nauczycieli. Jednakże, niezbędnym warunkiem osiągnięcia celów kształcenia zawartych w podstawie programowej jest działanie zespołowe nauczycieli. Istotne uchybienie stanowi fakt, iż 30% badanych nauczycieli nie analizowało poprzedniego lub następnego etapu kształcenia. Kolejnym, ważnym przywołanym wynikiem była adaptacja dzieci 6-letnich do szkół oraz gotowość placówek na ich przyjęcie. Badania wykazały, iż monitorowane szkoły były dobrze przygotowane do przyjęcia dzieci 6-letnich, zarówno w dziedzinie zapewnienia dzieciom okresu adaptacyjnego w placówkach, jak i dostosowania materialnego. Z badań, które przedstawiła prelegentka, wynika również słaba współpraca placówek oświatowych z rodzicami. Rodzice są raczej odbiorcami informacji niż współuczestnikami.

W dalszej części swojego wystąpienia wicekurator H. Rajcic-Mergler przedstawiła wyniki ewaluacji zewnętrznych realizacji podstaw programowych dokonanych przez Wielkopolskiego Kuratora Oświaty w latach 2010-2012. Wskazała na takie elementy diagnozy, jak: efekty działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej, czy przygotowanie lokalowe i materialne placówek oświatowych. Prelegentka podsumowując swoje wystąpienie, zaprezentowała następujące wnioski dotyczące obszarów zagrożonych w funkcjonowaniu szkół i przedszkoli oraz ich mocne strony. Zagrożeniami przywołanymi przez wicekurator są w przypadku przedszkoli: brak szczegółowych

i trafnych wniosków z analizy osiągnięć dzieci na poziomie indywidualnym, grupy i przedszkola, brak oceny skuteczności i efektywności podejmowanych działań edukacyjnych i wychowawczych, zbyt małe wykorzystywanie przez nauczycieli zabaw ruchowych podczas zajęć z dziećmi, nieprzestrzeganie zalecanych warunków realizacji podstawy programowej, brak spełniania wymogów dotyczących warunków lokalowych: np. zły stan techniczny toalet, sal oraz braki w wyposażeniu i urządzeniu sal (niewiele pomocy dydaktycznych, zniszczony sprzęt audiowizualny, tablice nie umieszczone na wysokości wzroku dziecka), przekraczanie liczebności dzieci w oddziałach ponad dopuszczalną normę, czy brak dostosowania warunków architektonicznych dla dzieci niepełnosprawnych. Z kolei, sukcesem przedszkoli jest między innymi: rozwijanie przez dzieci możliwości poznawczych, kompetencji społecznych oraz sprawności fizycznej, dzieci są samodzielne i twórcze oraz stabilne emocjonalnie, proponowanie zmian/modyfikacji w sposobie kształcenia umiejętności w zakresie podstawy programowej wychowania przedszkolnego opartych na analizach dokonywanych przez nauczycieli, zapewnienie właściwych warunków lokalowych dzięki efektywnej współpracy z rodzicami oraz instytucjami samorządu lokalnego, celowo dobrze wyposażanie dydaktyczne przedszkola, służące zaspokajaniu ciekawości poznawczej dzieci oraz ich potrzeb rozwojowych.

Następnie Hanna Rajcic-Mergler wskazała na obszary zagrożeń w kontekście szkół podstawowych i gimnazjalnych. Najważniejsze z nich to: brak wniosków dotyczących poziomu opanowywania wiadomości i umiejętności z poszczególnych przedmiotów w danym roku oraz na przestrzeni lat w odniesieniu do podstawy programowej, formułowanie zaplanowanych działań w sposób bardzo ogólny, schematyczny, które nie prowadzi do weryfikacji/modyfikacji sposobu uczenia przez nauczycieli, brak w szkołach wyposażenia umożliwiającego prowadzenie przez uczniów samodzielnych badań i eksperymentów – rzadko organizowane są pracownie specjalistyczne, np. przyrody, chemii, biologii, fizyki, planowanie przez dyrektorów wzbogacania bazy lokalowej i wyposażenia dydaktycznego szkół często nie mające uzasadnienia w zalecanych warunkach realizacji podstawy programowej, brak zainteresowania przez niektóre organy prowadzące odnośnie unowocześniania bazy przedszkola/szkoły. Za największe sukcesy szkół podstawowych i gimnazjalnych należy uznać: analizowanie efektów kształcenia, co prowadzi do lepszej organizacji pracy szkoły i zmian warsztatu pracy nauczycieli, wspieranie uczniów poprzez działania wychowawcze i edukacyjne, podejmowanie przez nauczycieli działań, których celem jest wpływanie na osiągnięcia uczniowskie, dbanie przez szkoły o wyposażenie umożliwiające korzystanie uczniów z najnowszych technologii informacyjnych, dbanie o stan bazy technicznej poprzez poszukiwanie pozabudżetowych środków finansowych.

Kolejny prelegent – dr Mirosław Radoła zaprezentował wykład: *Spoleczno-kulturowe i ekonomiczne zróżnicowanie wyników egzaminów zewnętrznych*. Zwrócił w nim uwagę na emocje, jakie zwykle wzbudzają egzaminy zewnętrzne oraz że za ich wynik odpowiada nie tylko szkoła. Odwołując się do badań Roberta Dolaty, wskazał na trzy typy zasobów wpływających na wyniki egzaminów: 40% stanowi wiedza, 25% udział szkoły, 35% zasoby związane ze środowiskiem (kapitał społeczny, ekonomiczny i kulturowy). Głównym problemem badawczym M. Radoły było określenie, w jakim stopniu te trzy typy kapitałów różnicują wyniki egzaminów zewnętrznych. Badania, których efekty zaprezentował, zostały przeprowadzone w Wielkopolsce, w gminie Krzywin, w latach 2002-2008. Przywołując koncepcję kapitału społecznego (za Robertem Putnamem), wskazał na występowanie bardzo niskiego stopnia tego kapitału, dające o sobie znać w braku zaangażowania w życie zbiorowości. Kapitał ekonomiczny został przebadany

na podstawie koncepcji Pierre'a Bourdieu. Celem było sprawdzenie zasobów materialnych badanych rodzin (jak np. posiadanie samochodu, telewizora, spłacanie rat). Badacz stwierdził posiadanie bardzo niskich zasobów materialnych pozwalających najczęściej na zaspokojenie tylko podstawowych potrzeb życiowych. Kapitał kulturowy, w którego skład wchodzi wykształcenie, posiadanie dóbr kulturowych oraz udział w dobrach kultury, był badany również na podstawie teorii P. Bourdieu. Zauważono tutaj niski procent osób z wyższym wykształceniem. Tylko w 22% domów można było mówić o istnieniu biblioteki (minimum 20 książek). Udział w dobrach kultury najczęściej wyrażał się w czytaniu pism kolorowych i oglądaniu telewizji. Tylko 2% spośród badanych wskazywało teatr lub kino (najczęściej związane było to z niskimi zasobami ekonomicznymi, chociaż przeczył temu nikły udział w proponowanych darmowych wypadach na imprezy kulturalne). Wymienione powyżej zasoby mają bezpośredni związek z efektem egzaminu gimnazjalnego, jako że tam, gdzie występował niski kapitał ekonomiczny i kulturowy, przekładało się to również na niskie wyniki. W zakończeniu wystąpienia prelegent przedstawił ogólne wnioski z badań:

1. Wyniki egzaminów są zróżnicowane w zależności od oddziałów.
2. Obecność szkoły w środowisku wpływa na wysokość wyników.
3. O poziomie decydowało również zaufanie społeczne.
4. Kapitał ekonomiczny wsparty wysokim kapitałem kulturowym decydował o wyniku egzaminu.

Na koniec M. Radoła przedstawił następujące postulaty dotyczące budowania zasobów poszczególnych kapitałów.

1. Konieczność racjonalizacji sieci szkolnej.
2. Budowanie klimatu sprzyjającego powstawaniu np. stowarzyszeń, fundacji i organizacji dla wszystkich mieszkańców gminy.
3. Propagowanie partnerstwa edukacyjnego (nie tylko ocenianie pracy szkoły, ale włączanie w jej życie wszystkich podmiotów, które dotyczą działania oświaty).
4. Zmiana funkcjonowania szkoły w środowisku lokalnym.
5. Kształtowanie przez szkołę i inne placówki oświatowe przeświadczenia o wartości wykształcenia jako podstawowego zasobu kapitału kulturowego.

Wykładem zamykającym pierwszą część konferencji było wystąpienie prof. dr hab. Anny Izabeli Brzezińskiej – *Jaka szkoła może sprostać wymaganiom współczesności?* W pierwszej części swojego wystąpienia prof. A.I. Brzezińska odwołała się do swoich doświadczeń odnośnie „dawnej” szkoły. Wskazała, o ile dawniej praca nauczyciela była cięższa od pracy nauczycieli współczesnych, kiedy nie prowadzono badań i nie diagnozowano uczniów z trudnościami w uczeniu się (choćby z ADHD czy zespołem Aspergera). Prelegentka podkreśliła, iż obecnie problemy dotyczą faktu, że zmiany następują tak szybko, dynamicznie i wielotorowo. Można powiedzieć, że różne pokolenia „jadą” na różnych prędkościach. Stąd, jak zauważyła A.I. Brzezińska, bierze się problem z porozumieniem między pokoleniami. Można w tym miejscu za Autorką postawić fundamentalne pytania: czym jest współczesność? co będzie za 5 lat? jaka ma być współczesna szkoła? czemu ma służyć realizowany program, skoro nie wiemy do jakiej przyszłości przygotowuje? Aby uzasadnić swoje obawy prof. A. Brzezińska odwołała się do twierdzenia prof. Kazimierza Obuchowskiego z lat 60., który stwierdził wówczas, że „jeśli ktoś często zmienia pracę, to posiada krętą osobowość”. Jednak współcześnie można zaobserwować tendencję wręcz odwrotną, która pokazuje, że wręcz pożądana staje się zdolność dostosowania do częstych zmian. Kolejnym dylematem, na jaki wskazała prelegentka, jest problem indywidualizacji edukacji. Czy można mówić o indywidualizacji w klasach, w których uczy się 25 i więcej uczniów? Odpowiedź na te pytania nie musi wcale być

taka oczywista, bo jak pokazują przywołane przez A.I. Brzezińską badania prof. R. Dolaty, małe grupy niekoniecznie przekładają się na efekty kształcenia. Nauczyciele muszą się zatem przygotować na grupy, które są duże, a jednocześnie różnorodne i mobilne. Jednak, jak podkreśliła prelegentka, jest to potencjalna szansa dla edukacji (np. łatwy dostęp do Internetu to dla wielu grup wykluczonych element włączający do społeczeństwa). Nauczyciel współczesny nie może być osobą przenikniętą obawami i żyjącą w poczuciu zagrożenia. A.I. Brzezińska wskazała również na wartość więzi kształtowanych przez obecność szkoły w środowisku lokalnym, szczególnie tym małym. Miejscowości, w których likwiduje się szkoły stają się kulturowymi pustyniami. W tej sytuacji A.I. Brzezińska widzi szansę na rozwój społeczny w zarażaniu pasją pomagania i dynamizowania wolontariatu. I w tym miejscu znajduje się zadanie dla nauczycieli.

W dalszej części wystąpienia Autorka wskazała na różne podejścia do rozumienia szkoły: model technologiczny koncentrujący się na efektywności kształcenia, rankingach i model społeczny skoncentrowany na rozwoju i wsparciu w jego realizacji. Pani Profesor podkreśliła, że indywidualizację w edukacji można realizować głównie w modelu społecznym, w którym do współpracy włącza się dyrektor, nauczycieli, specjalistów, uczniów, rodziców i społeczność lokalną. Takie współdecydowanie wpływa korzystnie na kształtowanie charakteru dziecka. Wartość człowieka jest definiowana przez kompetencje emocjonalne w społeczeństwie. Aby wykorzystać szansę na indywidualizację w edukacji, A.I. Brzezińska wskazuje na konkretne metody służące do jej osiągnięcia, jak: praca indywidualna i grupowa z uczniami, aktywność ucznia, *tutoring* rówieśniczy, samoocena i samokontrola, nauczyciel jako zarządzający procesem kształcenia, bogactwo i zróżnicowanie środowiska uczenia się. Jednak, jak podkreśliła Prelegentka, aby tego dokonać, konieczne jest spełnienie następujących warunków: kooperacja szkoły z rodziną i środowiskiem lokalnym, samoregulacja i samopomoc w lokalnym otoczeniu, oferty/okazje do działań obywatelskich w szkole (jednak na zasadzie dobrowolności uczestnictwa), czy doświadczenie w szkole partycypacji społecznej. Na zakończenie swojego wystąpienia Pani profesor A.I. Brzezińska raz jeszcze podkreśliła znaczenie metody projektów, *tutoringu* rówieśniczego, czy TIL (wykorzystywania najnowszych technologii informacyjno-komunikacyjnych) dla kształtowania kluczowych kompetencji uczniów we współczesnej szkole.

Po zakończeniu pierwszej części obrad prof. Kazimierz Przyszczypkowski zaprosił zebranych na sesję posterową.

W drugiej części konferencji prelegenci zaprezentowali sesję posterową, która obejmowała następujące obszary:

– dr Izabela Cytlak (Zakład Polityki Oświatowej i Edukacji Obywatelskiej WSE UAM Poznań) – *Wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w placówkach oświatowych. Zadania nauczyciela i dyrektora szkoły;*

– dr Joanna Jarmużek (Zakład Polityki Oświatowej i Edukacji Obywatelskiej WSE UAM Poznań) – *Skuteczny nauczyciel we współczesnej szkole;*

– dr Joanna Szafran (Zakład Polityki Oświatowej i Edukacji Obywatelskiej WSE UAM Poznań) – *Psychologia w zarządzaniu placówkami oświatowymi;*

– dr Zbigniew Rudnicki (Zakład Polityki Oświatowej i Edukacji Obywatelskiej WSE UAM Poznań) – *Wspólnota edukacyjna jako miejsce rozwoju jednostki i społeczeństwa;*

– dr Roman Pawłowski (Zakład Polityki Oświatowej i Edukacji Obywatelskiej WSE UAM Poznań) – *Partnerzy środowiska lokalnego a placówka szkolna;*

– dr Joanna Szłapińska (Zakład Kształcenia Ustawicznego i Doradztwa Zawodowego WSE UAM Poznań) – *Jakość w indywidualnym poradnictwie zawodowym;*

– dr Monika Bartkowiak (Zakład Kształcenia Ustawicznego i Doradztwa Zawodowego WSE UAM Poznań) – *Dynamika i efektywność pracy grupowej w obszarze szkolnego doradztwa zawodowego*;

– dr Karolina Appelt, prof. dr hab. Anna I. Brzezińska (Zakład Psychologii Socjalizacji i Wspomagania Rozwoju IP UAM Poznań), dr Magdalena Czub (Zespół Wczesnej Edukacji, Instytut Badań Edukacyjnych Warszawa) – *Wczesna edukacja i opieka nad dzieckiem jako wyzwanie dla systemu edukacji*;

– dr Joanna Matejczuk (Zakład Psychologii Rozwoju Człowieka i Badań nad Rodziną IP UAM Poznań), mgr Anna Nowotnik, mgr Małgorzata Rękosiewicz (Studia Doktoranckie IP UAM Poznań) – *Dzieci 6-letnie w szkole: dla kogo szansa, dla kogo zagrożenie?*;

– dr Joanna Matejczuk (Zakład Psychologii Rozwoju Człowieka i Badań nad Rodziną IP UAM Poznań), dr Katarzyna Kaliszewska (Zakład Podstaw Badań Psychologicznych IP UAM Poznań) – *E-learning: nowy obszar współpracy nauczycieli i uczniów*;

– dr Julita Wojciechowska, dr Sławomir Jabłoński (Zakład Psychologii Socjalizacji i Wspomagania Rozwoju IP UAM Poznań) – *Szkola XXI wieku: jaka wizja edukacji – jaka szkoła – jaka rola nauczyciela?*

Podczas sesji posterowej była okazja do wielu rozmów, wymiany informacji oraz kontaktów. Efektem tego było nawiązanie współpracy z placówkami oświatowymi z Piły i regionu pilskiego, która trwa do dziś.

Po zakończeniu sesji posterowej prof. Kazimierz Przyszczykowski zaprosił zebranych na dyskusję podsumowującą i zamykającą spotkanie, która doprowadziła do powstania wielu owocnych wniosków.

Izabela Cytlak
Zbigniew Rudnicki